

Tělesa smysly vnímatelná a nevnímatelná dle Aristotela

Když Aristotelés uvažuje (v knize M neboli XIII Metafyziky, str. 324n.) o tom, jsou-li matematické ‚předměty‘ obsaženy ve věcech vnímatelných, nebo jsou-li od nich odloučeny, rozlišuje tělesa smysly vnímatelná od těles smysly nevnímatelných. A ve svých úvahách se dostává kupodivu velmi daleko, když – nepochybně ve vzpomínce na Platónovy „ideje“ – zmiňuje, že „jestliže tělesa, jež nejsou smysly vnímatelná, jsou dřívější než tělesa smysly vnímatelná“, vede to k některým aporiím. Přitom jakoby na okraji řekne, že „věda se týká vždy dřívějšího“, str. 325. Aristotelés nerozlišuje dost mezi „předměty“ matematickým a astronomickým, a táže se pak: „jak je však možno, aby nebe a jeho části byly mimo vnímatelný svět, anebo vůbec něco, co má pohyb?“ Je odtud zcela zřejmé, že pro Aristotela je nemyslitelný pohyb, který by byl mimo smysly vnímatelný svět, řekněme např. – ve vzpomínce na Platóna, jehož žákem přece Aristotelés byl – idea pohybu, která by byla sama v pohybu, která by se pohybovala. Je-li však idea čímsi jako vzorem, praformou, která má ve smyslovém světě svůj otisk (své otisky), pak je přece dobře možné myslet ve smyslovém světě pohyby, které nejsou vysvětlitelné oním „tekoucím blátíčkem“, tedy „bezforemným tokem“, o němž Platón nechá (poněkud pythagorejsky) vyprávět Timaia. Aristotela vůbec nenapadá, že by mohl do Platónova světa idejí zavést pohyb a tím i čas, když kritizuje celou teorii idejí. Ale to dnes musíme udělat my; zajisté ovšem po velmi razantní reinterpetaci idejí. Ale to přece měl na mysli (sice jen po několik let) Patočka, když uvažoval o negativním platonismu. Jenomže ani Patočka nemyslel v těchto souvislost dost důsledně a dost radikálně na čas a časovost, i když se tolik napřemýšlel o tzv. životních pohybech.

(Písek, 030814-2.)